

6. Бартенев С. А. *История экономических учений в вопросах и ответах.* – М.: Юрист, 1998.
7. Башнянин Г., Загородський В., Медведєв В., Серєда А. *Ринкова економіка. Теоретико-практичні проблеми становлення в Україні.* – К.: ІСДО, 1996.
8. Березюк Р. *Інвестиційна стратегія у контексті економічної інтеграції України в Європейський Союз // Матеріали IV-ї міжнародної наукової конференції «Проблеми економічної інтеграції України в Європейський Союз: інвестиційні аспекти».* – Ялта, 1999.
9. Осінова Л. *Українські економічні реформи – основа розвитку двосторонніх та багатосторонніх зв'язків між Україною та країнами ЄС // Вісник Тернопільської академії народного господарства.* – 2000. – Спец. випуск № 15–3.

Головко М.

ТРАНСФОРМАЦІЯ МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ: ПРОТЕКЦІОНІЗМ ЯК МЕТОД ПОБУДОВИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В ГЛОБАЛІЗАЦІЙНОМУ ПРОЦЕСІ

Розглянуто питання трансформації макроекономічної політики України, пошук необхідної економічної моделі розвитку, можливість застосування іноземного досвіду для побудови національної економіки країни в глобалізаційному процесі.

Трансформація макроекономічної політики України в глобалізаційний період зумовлена переходом країни з планової економіки на ринкову. Кожна держава має вибирати механізм економічного розвитку. Макроекономічна політика спрямована на регулювання економіки з метою забезпечення динамічного розвитку країни. Застосування державної політики протекціонізму зумовлює мобілізацію як промислового комплексу країни, так і людського потенціалу для захисту національної економіки та розширення зовнішніх ринків.

Протекціонізм – економічна політика й доктрина, спрямована на стимулювання національної економіки та її захист від іноземної конкуренції. Здійснюється за допомогою комплексу взаємопов'язаних заходів внутрішньої та зовнішньої політики. Передбачає такі основні дії: 1) заохочення зовнішньої торгівлі через збільшення експорту та обмеження імпорту; 2) спонукання до розвитку власної економіки.

Основними ідеологами і теоретиками протекціонізму були видатні науковці Ф. Ліст, О. Гамільтон, Т. Мен, Г. Джонсон, Л. Грінфелд А. Бреттон.

Уперше теоретично обґрунтували протекціонізм меркантилісти. Їхню доктрину виклав у найдовершенішому вигляді англійський учений Т. Мен у праці «Багатство Англії у зовнішній торгівлі». Згідно з нею, зростання багатства забезпечується дотриманням правила «...продавати іноземцям щорічно на більшу суму, ніж купувати в них». Метою економічної політики проголошено досягнення позитивного сальдо торговельного балансу. Теорія протекціонізму розвивалася у ХІХ ст. Підвалини протекціонізму заклали праці американського політичного діяча О. Гамільтона та німецького політика й економіста Ф. Ліста, який виклав свої погляди у праці «Національна система політичної економії», в котрій обґрунтував доцільність протекціонізму для тогочасної Німеччини. Він стверджував, що для окремих націй та історичних періодів характерні певні закономірності. Становлення національної промисловості в оточенні індустріально розвинутих держав робить необхідним застосування протекціонізму. Мета протекціоністської системи – «промислове виховання» нації. Потреба в ній відповідає зі створенням конкурентоспроможної промисловості.

Протекціонізм ґрунтується на низці раціональних положень, головним із яких є теза про неможливість рівноправного, взаємовигідного товарообміну країн з різним економічним (переважно промисловим) потенціалом. Вільна торгівля створює вигоди для розвинутих держав і перешкоджає розвитку промисловості у відсталих країнах. Із цього випливають інші аргументи на користь протекціонізму: необхідність захисту нових (молодих) галузей промисловості, які ще не спроможні витримати міжнародну конкуренцію; потреба забезпечити (збільшити) зайнятість населення, яка зменшується через завезення дешевих товарів із-за кордону; доцільність обстоювання національної незалежності у стратегічно важливих галузях економіки: сільському господарстві, виробництві сталі, хімії та ін. У періоди міжнародної напруженості, конфліктів залежність від іноземних держав у цих секторах ставить під загрозу безпеку країн. Ще одним доказом є той факт, що під протекціонізмом виростила промисловість Англії, Франції, Німеччини та інших країн. Розрізняють три групи засобів протекціонізму: 1) митно-прикордонні (мита, митні збори, податки, контенгування, ліцензування тощо); 2) заходи внутрішньої регламентації що впливають на ціну імпортного товару (технічні норми і стандарти, санітарно-ветеринарні вимоги, правила з охорони довкілля тощо); 3) валютно-кредитні заходи регулювання імпорту та експорту (маневрування валютними курсами, зміни облікової ставки, кредитні та податкові пільги й ін.) [1, 132].

Протекціонізм має два основних напрями: перший із них безпосередньо відповідає за створення національного валового продукту, регулювання соціальних відносин тощо. Другий – за створення «психологічного»

національного продукту, відчуття психологічного комфорту, базованого на економічних заходах.

Як конкретно реалізовується політика протекціонізму?

По-перше, він підтримує передусім ті види діяльності, які мають символічну цінність для «національної ідентичності»; конкретніше, йдеться про те, наприклад, що особливу увагу приділяють промисловості, зокрема тим галузям, які символізують промислову конкурентоспроможність нації (згадаймо, яке значення мали автомобільна промисловість для американців, хімічна і сталеплавильна – для німців, суднобудування – для англійців, певні галузі промисловості – для країн-«тигрів» Південно-Східної Азії тощо).

По-друге, здійснення націоналістичної економічної політики має сприяти тим видам економічної діяльності, які відповідатимуть потребам середніх освічених класів у працевлаштуванні. Конкретний вибір тут залежатиме від рівня економічного розвитку країни: в малорозвинених країнах перевагу надаватимуть видам діяльності, пов'язаним із бюрократичним обслуговуванням держави, в розвинених – менеджментові, освіті, охороні здоров'я, юридичним професіям тощо; найпередовіші країни створюватимуть робочі місця передусім у сферах вищої освіти й науки.

По-третє, економічна політика протекціонізму організовує масштабний державний контроль за економічною діяльністю й водночас – заохочує різноманітні форми приватної економічної діяльності. Це гарантує працевлаштування освічених верств у сфері державного управління й одночасно дає змогу здійснювати суспільний контроль за тим, щоби переваги у працевлаштуванні мали українські громадяни. Зрештою, політику протекціонізму спрямовують, особливо на початкових стадіях формування націй чи національних держав, на перерозподіл матеріального прибутку на користь середніх класів, наявність яких є передумовою стабільності суспільства та державного розвитку. «...Інвестиції формування середнього класу за рахунок ресурсів більшості населення, створені політикою протекціонізму, можуть бути найважливішою умовою творення життєздатної національної держави». Зрозуміло, що в даному випадку маємо справу з ідеальною схемою, яка враховує розмаїття суспільної практики, запропоноване «ерою націоналізму». Насправді ж усі наведені елементи націоналістичної економічної політики фактично ніколи не були представлені разом, одночасно [2, 155].

Хід розвитку українського суспільства за часів трансформації робить нагальним переосмислення протекціонізму в новому контексті, насамперед тому, що очевидним стало: справжній суверенітет базований на економічному підґрунті, а політична спроможність держави неможлива без переконливих економічних аргументів; по-друге, як «несподівано виявилось», економічний добробут індивідуума зростає не в результаті

нескінченного процесу перерозподілу того, що надбали попередні покоління, а примножується завдяки активній економічній діяльності, й у сучасному глобальному світі її параметри прямо залежать від економічної могутності держави; по-третє, сучасне трактування приватного добробуту виходить на позаекономічний рівень – це неодмінна умова економічного поступу, яка охоплює серед інших такі поняття, як рівень довіри, поваги до новоутвореного власника та його бізнесу з боку зарубіжних партнерів, і навіть підстав для самоповаги, що звичайно також визначається національною приналежністю.

Узявши за основу національну, а не ліберальну парадигму розвитку (в основу якої сьогодні покладено індивідуалізм), українське суспільство мало б формувати іншу трансформаційну модель, яка, базуючись на стратегії національної вигоди, мала б наступні параметри:

- загальносуспільна мета трансформаційного періоду – вихід із економічної кризи, забезпечення стабільності в суспільстві, формування нової, раціональної структури національного виробництва, підвищення рівня загального добробуту, забезпечення активної участі (провідної ролі) держави у процесах трансформації основних суспільних інституцій – як економічних, так і соціальних;
- держава має діяти як повноцінний економічний суб'єкт, насамперед враховуючи власні національні інтереси, поступово позбувавшись тих виробництв державної форми власності, які є неприбутковими, нерентабельними; контролюючи діяльність тих, що забезпечували її коштами для підтримки процесів трансформації. Водночас саме держава має сприяти «самоформуванню» нових виробництв, стимулювати їхнє утворення, субсидувати, надавати матеріальну підтримку, виступати корпоративним інвестором тощо;
- у сфері міжнародної економічної діяльності зусилля держави мають бути спрямовані на збереження старих та відвоювання нових секторів світового ринку, тому основним стратегічним напрямком експортно-імпоротної політики мало би бути збереження державної монополії зовнішньої торгівлі у тих галузях, що забезпечують конкурентоспроможність та стійкість національній економіці (що, власне, логічно випливало з принципів будови державної форми власності). У цьому напрямку необхідне застосування патерналістських і протекціоністських заходів, покликаних допомогти вітчизняному виробникові вистояти у світовому конкурентному середовищі, й дати змогу утвердитися новій, приватній формі власності. У цьому ж контексті важливим напрямком діяльності держави має стати структуроутворююча політика, орієнтована на національні економічні переваги, як неодмінна умова формування експортно-орієнтованого сектору економіки [3].

Названі сфери суспільної будови за національно-інституціональною методологією розглянуті в контексті системного, комплексного підходу: кожна з них відіграє свою роль лише в поєднанні з іншою. У систему вони поєднані парадигмою розвитку, мета якої – зміцнення економічної і політичної могутності держави, як неодмінної умови й основи зростання добробуту нації і потім, як результат, зміцнення добробуту окремого індивідуума.

Особливу увагу в зв'язку з проблемами, що постали перед українською економікою після лібералізації міжнародних економічних відносин, привертає до себе та обставина, що мобілізаційна модель заперечує економічну відкритість як чинник внутрішнього економічного розвитку. Економічна відкритість шкідлива, така, що лише створює умови для перекачування природних ресурсів зі слабо розвинених країн у потужніші, тим самим позбавляючи ці країни природних конкурентних переваг, а відтак – надії на майбутній економічний прорив. У відкритості можуть бути зацікавлені лише ті країни, які здатні використати її переваги: слабо розвинена країна, або та, економіка якої перебуває у кризовому стані, не зможе скористатися «перевагами відкритості», тому що потужні країни, зацікавлені у використанні дешевших ресурсів, не сприятимуть розвитку національних виробництв і не випускатимуть країну на світовий ринок (за винятком тих випадків, коли сектори національної економіки повністю контролюють розвинуті країни). Доступ до світових ринків розвинуті країни слабким країнам спроможні перекрити негайно, тільки-но виникає конкурентна загроза у певному секторі світового ринку.

Таким чином, економічна відкритість не вписується у мобілізаційну модель, яка передбачає розгортання потенціалу національної економіки в напрямку підвищення її конкурентоспроможності для того, щоби на рівних умовах долучитися до світового співтовариства, впевнено протистояти іншим економікам.

Усі відомі національні мобілізаційні моделі спираються на те, що у період трансформації суспільної економіки повна лібералізація міжнародних економічних зв'язків гальмує процеси становлення національної економіки, перешкоджає формуванню економічного потенціалу країни і перебиває їй можливість входження до світового економічного простору на паритетних умовах.

Тут доцільно відзначити, що важливу роль відігравали інші позаекономічні інституції, такі як наявність державного лідера (згадаємо Ф. Рузвельта, Ш. де Голя, Л. Ерхарда та ін.), для якого національні інтереси були понад усе, а також наявність вивіреної, обґрунтованої стратегії розвитку, що базувалася на сильній націоналістичній теоретичній доктрині (у Франції – економічної модернізації; у Німеччині – ордолібералізму тощо).

Натомість Україна розвивається за іншими принципами – за моделлю саморозвитку капіталізму, що не розрахована на економічний успіх. Історія не наводить доказів тому, що т. зв. «саморозвиток» приводив до зміцнення могутності національної держави.

Країна, яка бажає досягти успіху, просто приречена на застосування мобілізаційної моделі, базованої на протекціонізмі.

Що стосується України, то стратегічно вивірених національно-мобілізаційних доктрин у неї нема й досі: трансформаційні процеси розвиваються за «диким» сценарієм, тому поступове, але порівняно динамічне послаблення конкурентоспроможності країни на світовому ринку є логічним наслідком. Як свідчать дані Всесвітнього економічного форуму, за цим показником у 2002 р. Україна зайняла 77 місце у світі (з 80-ти), тоді як у попередньому, 2001 р. – перебувала на 69-му [4].

Наприклад, розгортання приватизації – провідної інституції трансформацій, як уже було зазначено, відбувалося всупереч логіці доктрини національної економічної безпеки, і результатом втілення цієї програми є перехід ключових, вирішальних структуроутворюючих галузей у власність інших держав, що повністю підриває всяку основу для формування конкурентоспроможної національної економіки. Це вже не просто відтік ресурсів – це повне узалежнення економіки країни і загроза національній безпеці. Подальша приватизація – звучить як вирок національній економіці й національному суверенітету.

Повертаючись до проблеми актуальності мобілізаційної моделі з використанням принципу протекціонізму для України, слід зазначити, що передумови використання такої моделі вже дозріли: у суспільстві зростає розуміння того, що національний суверенітет (як збереження цивілізаційної унікальності) може бути не самоціллю, а тільки виразом певної ідеї: щоби стати реальністю, він потребує економічного оформлення, для доведення своєї спроможності та життєздатності – економічних аргументів.

Тут варто нагадати, що ідея реприватизації, яку сформулював Президент України в одному з виступів, була сприйнята негативно з кількох причин: по-перше, на яких засадах здійснюватимуть таку реприватизацію; по-друге, з якою метою.

Ще однією складовою мобілізаційної моделі є автаркія – як зворотня сторона відкритості. У сучасному світі вона виступає в трансформованому вигляді, оскільки, як правило, намагання закрити національну економіку за допомогою протекціонізму наштовхується на відповідну реакцію з боку світової економічної спільноти. Структурна автаркія – нова форма закритості, її широко використовують у розвинутих країнах і вона полягає у створенні особливих (монопольних) умов функціонування для галузей, виробництв, наукових досліджень, які мають стратегічне значення для

розвитку національної економіки та перебувають у стадії формування. Такі умови забезпечують цим напрямком виняткове становище в економіці, підривають основи приватної економічної зацікавленості (мотивацій вигоди), що відвертає від них надмірну увагу і перешкоджає трактувати їх як закриті. Головна з них – посилений інтерес до цього напрямку з боку держави. Згадані умови відмінюють із набуттям галуззю (виробництвом) певного рівня конкурентоспроможності [6, 153].

1. Монетарна політика.

Важливий фактор економічного зростання – стійка національна валюта. А це – стабільні ціни на критичний імпорт – енергоносії, який є частиною собівартості будь-якої продукції. Одним із засобів стійкої валюти часто називають монетаризм. Монетаризм не менш часто і критикують, але за принципом, що це погано тому, що погано.

Ідея монетаризму полягає в тому, щоб у державі підтримувати баланс між кількістю грошей і товарів шляхом обмеження кількості грошей в обігу. Відповідно, коли купують іноземні товари, які витісняють із ринку вітчизняні, порушується баланс грошей і товарів. Зменшуючи кількість грошей, держава постає перед фактом їх дефіциту на потреби оборони, освіти, культури і таке інше. Кошти підуть на подальший розвиток і вдосконалення закордонних фірм-конкурентів, а це банкрутство вітчизняних підприємств та зростання безробіття.

Основним фактором, що визначає добробут держави, є відношення експорту до імпорту. Тільки це, а не містичні інтерпретації старої меркантильної теорії: гроші роблять гроші.

Найменш дешева імпортна продукція завжди дорожча від найдорожчої вітчизняної. І чим більше імпорту ввозять у країну, чим менше продукції експортують, тим дорожче обходиться «дешева» імпортна продукція. Підтримуючи курс національної валюти, нацбанк зменшує кількість грошей в обігу, й виникають горезвісні неплатежі, затримки заробітної платні держбюджетних організацій.

2. Іноземні інвестиції

Іноземні інвестиції це – останній міф економічного процвітання. Базований він на простій логіці – в країну надходять гроші, а це і є її багатство.

Для того, щоби побудувати магазин, потрібно вкласти певну кількість грошей. І в майбутньому необхідно отримати прибуток, що перевершить витрати. Так само й іноземний інвестор, навіть найкращий, не може працювати собі на збиток. Спільне підприємство може бути високо-рентабельне, але вигідне державі тільки те, яке експортує вироблену продукцію, і прибуток від її експорту перевершує прибуток іноземного інвестора плюс витрати на імпортні компоненти, сировину, енергоносії електроенергію (якщо вона вироблена за рахунок імпортного палива).

Інакше результат буде на перший погляд парадоксальним – чим більше іноземних інвестицій, тим бідніша країна. Можливі окремі вигідні вкладення іноземного капіталу, якщо після цього зменшиться кількість імпортованої продукції. Але це не вирішить проблему, бо такий світ: хтось має бути сировинним додатком, інші – переробними країнами з високими технологіями, а якщо не перше і не друге, то країною злиднів.

Іноземний інвестор вважає, що краще мати невеликий, але стабільний прибуток, ніж один раз отримати надприбуток. Для цього потрібно частину виробництва розмістити у вигляді інвестицій. Одночасно є нагода вимагати для себе податкових та митних пільг.

У розвинутих країнах основний інвестор національної промисловості – це прості громадяни, котрі купують товари вітчизняного виробництва. І промислові підприємства, які одержують сировину, матеріали, комплектуючі й послуги у своїх суміжників – національних виробників. Коли купують переважно вітчизняне, відбувається самоінвестування національної економіки. Саме такої ідеології сьогодні гостро потребує Україна, ідеології економічного патріотизму, кажучи ще сміливіше – економічного націоналізму. «Купуй українське!»

Отже, нам українцям необхідно впроваджувати в суспільстві ідеологію «свій до свого по своє» – ідеологію економічного націоналізму. Україні потрібно боротися за ринки збуту, якими, звісно, ніхто не поступатиметься.

Ринок збуту товарів – це не територія, що дав Бог, це арена економічних війн із поразками і перемогами, де оперативна ситуація постійно змінюється. Не витримує критики теза про необмежений ринок країн СНД чи країн третього світу. Ринок збуту теоретично обмежений не тільки кількістю потенційних покупців, а й їх середньою купівельною спроможністю у вільно конвертованій валюті. Якщо при цьому країна-імпортер не збільшує свого експорту, то купівельна спроможність населення починає зменшуватися пропорційно до кількості імпортованого товару.

Україна не може бути країною «дешевої» робочої сили тому, що не має власних енергоносіїв і багатьох сировинних компонентів. Їх доводиться купувати за світовими цінами, а це впливає на вартість комунальних послуг для населення (бо Україна не Малайзія чи Тайвань, які розташовані в екваторіальних кліматичних зонах і забезпечені власною нафтою).

3. Новітні технології.

Часто кажуть, що іноземний інвестор привезе зі собою нові технології. Дивно, чому витрачають так багато коштів на технічне шпигунство і відповідно, на захист технічних та комерційних таємниць. Виявляється,

що достатньо створити належні умови інвесторові, й він збагатить нас не тільки думкою, а й новими технологіями.

Особливо вражає, коли наші державні діячі на зустрічах із західними політиками починають бідкатися: «Нам би новітні технології». Значно пристойніше виглядає така постановка питання: «Дайте нам гроші!»

Ділитися новими технологіями (справді новими!), – це не просто ділитися шматком хліба, це ділитися частиною ниви, на якій зростає високоврожайна пшениця прибутку.

XXI ст. – це століття інформаційних технологій, що розвиваються дуже швидкими темпами. Завдання України – розвивати інформаційну галузь і зайняти конкурентно переважаючі позиції в світі. Тому, щоби бути гідними конкурентами в світі, нам необхідно якнайшвидше, вдосконалювати та розвивати науково-технічну базу України, людський інтелект, який сьогодні цілком правильно вважають основним багатством країни!

Але інтелект має тенденцію перетікати до країн, які матеріально більше забезпечені і це є основною загрозою розвитку нації.

Без могутнього національного капіталу, спрямованого на розвиток власної економіки, насамперед на розвиток перспективних її напрямків, марно очікувати швидкого виходу з кризи.

Потрібно сконцентруватися на одній чи кількох національних програмах, після реалізації яких отриманий прибуток скерувати у фонд підтримки нових технологій України. (Наприклад: державне кредитування стратегічних галузей; літакобудування; суднобудування; аерокосмічні технології; виробництво зброї, тощо).

Необхідно покладатися насамперед тільки на власні творчі сили, на власний інтелект, а не на якісь примарні обіцянки Заходу.

Будь-який рух до підвищення рівня життя в Україні – це порушення status quo у світі. В умовах вичерпності природних ресурсів Землі, з одного боку, та збільшення населення з іншого, можливий тільки перерозподіл «рівня життя» в світі.

4. Пріоритетні галузі промисловості.

Пріоритетом слід визначити те, від чого залежать розвиток та конкурентоспроможність усього народного господарства.

Часто доводиться чути про винятково важливу роль малих підприємств. Справді, малі підприємства, як капіляри у кровотворній системі людини, сприяють максимальному заповненню ринку необхідним для споживачів продуктом. Сьогодні на малому та середньому бізнесі тримається економіка України. Отже, національна держава має розвивати та підтримувати мале і середнє підприємство, яке наповнює бюджет країни. Неповороткі великі фірми зацікавлені в діяльності малих підприємств, які виконують дрібні функції.

Якщо нема вітчизняних великих фірм, то малі підприємства обслуговують іноземні компанії, допомагаючи їм вивозити капітал із країни. Відповідно, зростає попит на іноземну валюту, що призводить до спаду курсу національної валюти, або при жорсткій монетарній політиці до примусового зменшення кількості грошей в обігу. Для України важливо розвинути та відновити стратегічно важливі, великі галузі.

Однією з пріоритетних галузей є: промисловість із виробництва палива для атомних електростанцій (АЕС) та переробки опрацьованого ядерного палива (ОЯП). Цю галузь у нашій країні треба розвивати негайно. Україна може стати реальною альтернативою для атомної енергетики східноєвропейських держав, оскільки вона стабільна, має власні поклади урану і працює за спільними для Східної Європи стандартами. Створення в Україні виробництва палива для АЕС та потужностей із переробки ОЯП матиме для нас велике економічне та політичне значення.

5. Відновлення конкурентоспроможної легкої промисловості України:

а) бавовна – це основа сучасної легкої промисловості. Нема бавовни – нема легкої промисловості. Нема легкої промисловості – немає наповнюваності бюджету держави.

Бавовна – стопроцентно ліквідний товар, попит на нього у світі стабільно високий. Ціни на бавовник зростають і зростатимуть. Тому всі, хто може вирощувати бавовник у себе в країні, – вирощують його. Приріст виробництва бавовни в світі становить близько 2% на рік. Протягом останніх десяти років виробництво бавовни виросло на 24%, урожайність – на 44%, споживання – на 48%! Бавовник кориктуванням займає у біржових повідомленнях позицію відразу ж після нафти! Спеціальні бавовняні біржі працюють у Нью-Йорку, Ліверпулі, Бремені та інших містах [5].

б) мікроелектроніку (насамперед: гетероелектроніка, мікропроцесори, мікроЕОМ, сигнальні процесори, мікросхеми надвисоких частот, потужні комутуючі електронні пристрої, створення замкнутого циклу виробництва, виготовлення чистих реактивів і матеріалів для мікроелектроніки);

в) аерокосмічні технології (використання електронного й електротехнічного обладнання вітчизняного виробництва, розроблення проекту вертольота, військового літака, українських супутників та аерокосмічного тандемного носія «Шатл» на базі літака АН-225);

г) суднобудівну та військову галузі (як найприбутковіші та конкурентоспроможні на світовому ринку);

г) кібернетику та біотехнології (сучасні методи очищення води і навколишнього середовища від забруднення, нові медичні препарати, біостимулятори росту рослин, біосенсори, наукові дослідження в галузі створення біоречовин, здатних синтезувати метан із води та двоокису вуг-

лецю, а також солярка з ріпаку та біоетанол – це перспективні біотехнологічні галузі).

Наприклад, у Німеччині фермери отримують дотації, якщо вони вирощують не пшеницю (якої в Європі достатньо), а ріпак. Виробництво ріпаку і сої взагалі дуже вигідне: олію використовують для біодизелю, а макуха, збагачена білком, – високопоживний корм для худоби. Так німці системно вирішують проблему кормів і палива.

Без розвитку мікроелектроніки неможливий розвиток електронної та електротехнічної галузей. У такому випадку міфічними будуть проекти загальної інформатизації, кібернетики й автоматизації, розвитку власної електронної та електротехнічної побутової техніки. Без потужних напівпровідникових пристроїв неможливо вирішити проблеми енергозбереження та використання нетрадиційних джерел енергії (перехід транспорту на живлення змінним струмом, інвертори постійного струму, комплекси безперебійного електропостачання). Від швидкості роботи електронного обладнання залежать ефективність військової зброї та її конкурентоспроможність.

Для екологічного моніторингу навколишнього середовища або контролю наявності у вугільних шахтах метану не обійтися без електронного обладнання та біосенсорів. Розвиваючи мікроелектроніку та біотехнології, не слід забути про медицину. Без сучасної електронної та електротехнічної продукції не буде конкурентоспроможної машинобудівної промисловості. А без цього наша металургія стане простим постачальником металевого лому за кордони держави. Нові матеріали та передові засоби обробки металів, винайдені на Україні, не знайдуть тут застосування.

Не буде, звичайно, власного сільськогосподарського машинобудування. Для забезпечення села імпортною технікою будуть потрібні нові кредити. Сільське господарство в цивілізованих країнах дотаційне, а дотації беруть із промислового виробництва. Тобто, сільське господарство є фактором внутрішньої стабільності, а не засобом зовнішніх доходів. (Наприклад європейські країни дотують своє сільське господарство, водночас ЄБРР здійснює політику не вигідного кредитування для українського сільського господарства, як основного конкурента Європи).

Тому тільки власні зусилля на розроблення наукомісткої і конкурентоспроможної промислової продукції є шляхом до процвітання. Націоналізм є і в таких країнах, як Канада і Мексика, що протистоять економічному наступові сильнішого сусіда – США. Націоналізм діє також у тих державах, які прагнуть позбутися залежності від Москви, котра намагається запрягти всі сателітні держави до продукції, виробництво якої спрямоване на зростання та зміцнення своєї імперії.

На основі викладеного підведемо підсумки:

а) національну валюту слід забезпечувати не загальною кількістю товарів на українському ринку (як вважають деякі економісти), а тільки кількістю національного продукту, на який є попит;

б) сучасні технології – єдиний засіб підтримання високого рівня життя в цивілізованих країнах, не забезпечених власними енергоносіями;

в) іноземні інвестиції є засобом отримання стабільного прибутку (зрозуміло, і вивезення його за межі держави-виробника) на висококонкурентному світовому ринку;

г) встановити державну монополію на стратегічні галузі (металургійну, паливно-енергетичну, цукрову).

Більшість дослідників підкреслює, що в націоналістичній державі виробники мають завжди перевагу над споживачами, і, що національний продукт розподіляють не на користь робітників, а середнього класу, створення якого є передумовою існування національної держави. Зростання такого класу фінансує держава, послуговуючись політикою економічного націоналізму. Усього зазначеного можна досягнути лише одночасно використовуючи економічні та, особливо, політичні важелі національної стратегії. Політичне домінування завжди було і буде обов'язковою умовою успішного розвитку національної економіки, формування її переваг і конкурентоспроможності у світовому економічному просторі.

The article comprises the comprehensive research of ukrainian macroeconomic policy, search for the necessary economic model of development, possible utilization of foreign experiences for construction of domestic economy under conditions of globalization.

Література

1. Касьянов Г. В. *Теорії нації та націоналізму: Монографія.* – К.: Либідь, 1999. – 352 с.
2. Rodrik D. *The New Global Economy and Developing Countries: Making Openness Work.* – Washington, D.C.: The World Bank, 1998. – P. 242.
3. Татаренко Н. О. *Економічний націоналізм проти глобалізаційних впливів* // http://www.politdumka.kiev.ua/index.php?show_news=1&by_id=1&ID=79
4. Татаренко Н. О. *Економічний націоналізм як методологічна основа мобілізаційної моделі розвитку* // <http://www.iweir.org.ua/3.doc>
5. Міллер Д., Ро Д. *Дерево багатства.* – Київ: KinkoArtGroup, 2000. – 128 с.
6. *Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. 3 / Редкол.: С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін.* – К.: Видавничий центр Академія, 2002. – 952 с.